

Náhrada škody, poučovací povinnost soudu

Skutečnou škodou mohou být i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně (např. aniž se dostavil s nimi očekávaný výsledek či které musel použít v souvislosti s reparací stavu vyvolaného škodnou událostí). Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo.

Do poučovací povinnosti soudu nepatří návod, co by účastník měl nebo mohl v daném případě dělat, aby dosáhl žádaného účinku. Pokud by v rámci poučovací povinnosti soud poučoval účastníky o tom, na základě jakých skutkových tvrzení a při formulaci jakého žalobního petitu by bylo možné žalobě vyhovět, nejednalo by se o poučení o procesních právech a povinnostech, ale o návod soudu k vylíčení konkrétních skutkových okolností a úpravě petitu tak, aby žalobce dosáhl žádaného procesního výsledku sporu. Takto chápanou poučovací povinností by soud výrazně porušil zásadu rovnosti účastníků soudního řízení a tím i právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, resp. čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 791/2011, ze dne 19.12.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce: Český rybářský svaz, místní organizace O., se sídlem v O., zastoupený Mgr. P.Š., advokátem se sídlem v K.V., proti žalované: Vodárny a kanalizace K.V., a. s., se sídlem v K.V., zastoupená JUDr. V.B., advokátem se sídlem v K., o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp. zn. 9 C 296/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 5. října 2010, č. j. 14 Co 440/2006-464, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 5. října 2010, č. j. 14 Co 440/2006-464, a rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14. června 2006, č. j. 9 C 296/99-326, s výjimkou výroku I. o platební povinnosti žalovaného v částce 9.830,- Kč s příslušenstvím, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Karlových Varech k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal náhrady škody, způsobené vypouštěním nedostatečně čištěných vod do řeky Bystřice žalovanou, v jehož důsledku došlo k úhynu ryb v jeho rybářském revíru. Škodu vyčíslil částkou 349.409,- Kč, představující hodnotu uhynulých ryb, a částkou 16.500,- Kč na ztrátě produkce v revíru; další dílčí nároky představují náklady spojené s uplatněním nároku.

Okresní soud v Karlových Varech rozsudkem ze dne 3. 4. 2002, č. j. 9 C 296/99-109, uložil žalované a P., v. o. s. (původní druhé žalované), společně a nerozdílně zaplatit žalobci 365.909,- Kč s příslušenstvím, ohledně části příslušenství žalobu vůči oběma žalovaným zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu.

Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 31. 1. 2003, č. j. 14 Co 839/2002-131, rozsudek soudu prvního stupně v napadené vyhovující části zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že ve smyslu § 6 odst. 1 zákona č. [102/1963](#) Sb., o rybářství, se vlastnictví k volně žijícím rybám nabývá až jejich ulovením, proto žalobci nemůže vzniknout škoda vyčíslená jako souhrn hodnot uhynulých, avšak neulovených ryb; v úvahu přichází jen ušlý zisk, a je tedy na žalobci, aby takovou škodu tvrdil a prokázal.

Poté, co žalobce vzal ve vztahu k P., v. o. s., a ohledně částky 70.000,- Kč žalobu zpět, Okresní soud v Karlových Varech rozsudkem ze dne 14. 6. 2006, č. j. 9 C 296/99-326, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 9.830,- Kč s příslušenstvím, ohledně částky 286.079,- Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalobce dne 7. 10. 1997 zjistil úhyn velkého počtu ryb na řece Bystřici ve městě Ostrov v oblasti od mostu vedoucího směrem na Mořičov. Rozhodující příčinou úhynu ryb byl kyslíkový deficit způsobený odpadními vodami vypouštěnými žalovanou a P., v. o. s. Znalec vyčíslil hodnotu uhynulých ryb na 286.079,- Kč, ušlý zisk žalobce za roky 1998 a 1999 na 79.830,- Kč; P., v. o. s., žalobci mimosoudně nahradila ušlý zisk v rozsahu 70.000,- Kč. Soud prvního stupně, vázán právním názorem odvolacího soudu vysloveným v předchozím zrušujícím usnesení, dospěl k závěru, že žalovaná odpovídá za dosud neuhrazený ušlý zisk v rozsahu 9.830,- Kč vzniklý žalobci v příčinné souvislosti s vypouštěním znečištěných odpadních vod do řeky Bystřice, nikoli však za škodu spočívající v samotné hodnotě uhynulých ryb; pro stručnost odkázal na odůvodnění zrušujícího usnesení odvolacího soudu a na v něm vyslovený závazný právní názor týkající se vlastnického práva k volně žijícím rybám.

K odvolání žalobce Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 16. 1. 2007, č. j. 14 Co 440/2006-363, rozsudek soudu prvního stupně v napadené zamítavé části potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Podle odvolacího soudu rybářské právo ve smyslu § 6 odst. 1, 4 zákona č. [102/1963](#) Sb., o rybářství, ve znění účinném ke dni 7. 10. 1997 (dále též jen „zákon č. [102/1963](#) Sb.“), patří státu, který jeho výkon v rybářských revírech bezplatně svěřuje jiným subjektům; zákon ani jiný právní předpis přitom výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze to, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá až ulovením, tj. originárním způsobem. Jak dovozuje právní literatura, na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a volně žijící ryby ve vodních tocích se pokládají za „věc ničí“. Je tedy zřejmé, že úhyn dosud neulovených ryb žijících v řece Bystřici nemůže představovat snížení majetkového stavu žalobce, jestliže je k okamžiku úhynu nevlastnil, neboť je neulovil a nenabyl tak do svého vlastnictví. Skutečnost, že žalobce vypouštěl do vodního toku násadu pořízenou za vlastní prostředky, nelze považovat za výkon vlastnického práva, neboť tím žalobce plnil povinnost, která pro něj vyplývala z § 6 odst. 1 a § 9 zákona č. [102/1963](#) Sb. Neobstojí ani úvahy žalobce o přeměně vlastnického práva na právo rybářské, jestliže to první je institutem soukromého práva, zatímco to druhé institutem práva veřejného.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, které bylo rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, č. j. 25 Cdo 2401/2007-393, zamítnuto. Dovolací soud zopakoval, že otázka vlastnictví dosud neulovených volně žijících ryb ve vodních tocích byla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena se závěrem, že za situace, kdy zákon č. [102/1963](#) Sb. ani jiný právní předpis výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, stanoví pouze, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením jakožto způsobem nabytí vlastnictví podle zvláštního zákona, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích tohoto zákona, na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné, takže neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc ničí; proto úhyn dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích v důsledku kontaminace vod nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybářského práva o hodnotu uhynulých ryb, jestliže je k okamžiku jejich ztráty nevlastnil. Ustálená judikatura totiž nepřipouští jiný závěr, než že za účinnosti zákona č. [102/1963](#) Sb. lze odškodnit pouze ušlý zisk (jehož náhrady se žalobci dostalo) či zbytečně vynaložené náklady na chov ryb (jejichž náhradu žalobce v řízení nepožadoval).

Rozsudek Nejvyššího soudu a rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 1. 2007, č. j. 14 Co 440/2006-363, byly zrušeny nálezem Ústavního soudu ČR ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 2809/09 (dále též jen „nález Ústavního soudu“), s odůvodněním, že poučil-li podle § 118a o.s.ř. krajský soud

žalobce, který uplatnil náhradu škody způsobené úhynem ryb, přičemž výši škody určil hodnotou uhynulých ryb a ztrátou produkce, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak, a vyzval-li jej, aby doplnil vyličení rozhodných skutečností v tom smyslu, že náhrada uplatněné škody spočívá toliko v ušlém zisku, postupoval sice ve shodě s uvedeným zákonným ustanovením, jakož i v intencích jeho interpretace Ústavním soudem a soudy obecnými, avšak obsahem poučení podle § 118a o.s.ř. ve spojení s § 219a odst. 1 písm. b) a § 226 o.s.ř. zúžil žalobcem uplatněný nárok a tím i vymezení předmětu řízení v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, podle níž je nutno do rámce nároku na náhradu škody podřadit nejen nárok na ušlý zisk, nýbrž i na náhradu skutečné škody, přičemž její obsah je vymezen nikoli hodnotou uhynulých ryb z titulu jejich vlastnictví, nýbrž náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně. Nejvyššímu soudu Ústavní soud vytkl, že posoudil nároky na náhradu škody plynoucí z totožného právního základu odlišně, než jak tomu bylo v kasačním rozsudku ze dne 26. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3206/2007. Ústavní soud konstatoval, že stěžovatel (žalobce) byl dotčen v základním právu plynoucím z čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 90 Ústavy, a jelikož nebyly vady vytýkané krajskému soudu zohledněny v rozhodnutí Nejvyššího soudu, dopadají kasační důvody i na rozsudek dovolacího soudu.

Krajský soud v Plzni poté rozsudkem ze dne 5. 10. 2010, č. j. 14 Co 440/2006-464, rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14. 6. 2006, č. j. 9 C 296/99-326, potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího a dovolacího řízení. Vyložil, že žalobce v odvolacím řízení požadoval částku 286.079,- Kč z titulu nákladů, které ze svého majetku vynaložil zbytečně na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí v souvislosti se zarybněním předmětného úseku toku Bystřice za účelem dosažení předchozího stavu rybí obsádky v mezích možností daných chovem předmětných ryb, dále navýšené o částku, o kterou se v uvedené souvislosti dále snížil jeho majetek. Žalobce původně uplatnil nárok na náhradu škody, kterou vymezil hodnotou uhynulých ryb, a tedy pokud se nyní domáhá náhrady nákladů, které ze svého vynaložil zbytečně, jedná se z hlediska skutkového základu o zcela jiný (nový) nárok, k němuž nelze v odvolacím řízení přihlížet, neboť se jedná o nepřípustnou změnu žaloby (§ 216 odst. 2 o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že odvolací soud nemohl rozhodovat o jiném nároku, než který je předmětem řízení, a žalobě na náhradu škody představující hodnotu uhynulých ryb nelze vyhovět, odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby jako věcně správně potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a odůvodňuje je podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř. Vady řízení spatřuje v tom, že odvolací soud nerespektoval nález Ústavního soudu a jeho závěry, jestliže namísto splnění poučovací povinnosti pouze odmítl procesní úkony žalobce s tím, že k nim nebude přihlížet. Odvolací soud měl svým usnesením věc vrátit soudu prvního stupně k doplnění dokazování se závazným právním názorem, že v dané věci je možné žádat také náhradu škody ve formě nákladů reparační stavu vodního toku a jeho rybí obsádky. Dovolatel namítá, že původní žalobou se výslovně domáhal náhrady škody, která mu byla způsobena provozní činností žalovaných, samotný skutek byl tedy žalobou vymezen, nebylo tudíž třeba žalobu na základě jejího doplnění měnit. Identita skutku byla zachována, stejně jako výše uplatněné škody, jež je přímou škodou podle § 442 obč. zák. Rozhodně se nejedná o novou, resp. jinou pohledávku žalobce za žalovaným, ale naopak o stejnou pohledávku žalobce na náhradu přímé škody způsobené deliktním jednáním žalovaného, z těchto důvodů nemůže být nárok žalobce promlčen. Napadený rozsudek odvolacího soudu je nepřezkoumatelný pro nedostatečné odůvodnění právních závěrů, odvolací soud se nevypořádal s tvrzeními a námitkami žalobce a navrženými důkazy týkajícími se otázky originárního nabytí vlastnictví žalobce k rybám v době jejich zakoupení a že toto vlastnictví k nim nikdy nepozbyl. Nesprávné právní posouzení vi spatřuje dovolatel v tom, že soudy aplikovaly správné právní normy psaného práva neúplně. Podle dovolatele lze v případě správného posouzení věci i bezchybné aplikace práva dospět k závěru, že majetek a majetková práva žalobce byla snížena o objem uhynulých ryb, neboť žalobce tyto ryby v době bezprostředně předcházející havárii vlastnit mohl a

vlastnil. Napadeným rozhodnutím byla řešena právní otázka, která má zásadní právní význam, neboť žádný ze soudů dosud neposuzoval uplatněnou námitku původního vlastnictví žalobce k rybám jejich koupí od chovatelů v době předcházející jejich vysazení do předmětného úseku, jakož i vlastnictví k přírůstkům, které nepochybně náleží vlastníku původní věci. K důvodům dovolání týkajícím se otázky vlastnictví žalobce k rybám, kdy odvozuje své vlastnické právo k uhynulým rybám z vlastnického práva k rybí násadě, odkázal dovolatel na své předchozí dovolání v této věci (25 Cdo 2401/2007). Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že žalobce ryby vlastnil i v době jejich úhynu a že může požadovat náhradu škody nad rámec ušlého zisku i pro případ, kdyby vlastníkem ryb nebyl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení), dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř., je důvodné.

Žalobce považuje napadený rozsudek odvolacího soudu za nepřezkoumatelný pro nedostatečné odůvodnění právních závěrů zejména k otázce původního vlastnictví žalobce k rybám nabytého jejich koupí od chovatelů v době předcházející jejich vysazení do předmětného úseku vodního toku, a že toto vlastnictví k nim nikdy nepozbyl. Dovojuje, že pokud by odvolací soud aplikoval správně a úplně příslušné právní normy, dospěl by k závěru, že majetek a majetková práva žalobce byla snížena o objem uhynulých ryb, neboť žalobce tyto ryby v době bezprostředně předcházející havárii vlastnit mohl a vlastnil. Námitka dovolatele, že se odvolací soud nezabýval tím, že vlastnické právo žalobce k uhynulým rybám je odvozeno od vlastnictví rybí násady, však není opodstatněná, neboť odvolací soud se s touto otázkou vypořádal. Jak uvedl odvolací soud i dovolací soud ve svém předchozím rozhodnutí zrušeném Ústavním soudem, otázka vlastnictví dosud neulovených ryb volně žijících ve vodních tocích byla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena se závěrem, že vlastnictví k rybám v tekoucích vodách není možné, neulovené ryby se proto považují za věc ničí a oprávněný subjekt rybářského práva ryby do svého vlastnictví nabývá ulovením, tudíž úhyn dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích v důsledku kontaminace vod nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybářského práva o hodnotu uhynulých ryb (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 234/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3206/2007, uveřejněný pod č. 77/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Dovolací soud nemá důvod se od těchto závěrů odchýlovat, přičemž ani zrušovací nález Ústavního soudu v tomto směru k jinému názoru nezavazuje. Nastoluje však otázku možnosti uplatnění jiného nároku na náhradu škody, totiž zbytečně vynaložených nákladů v souvislosti s úhynem ryb.

Podle § 442 odst. 1 obč. zák. hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Skutečnou škodou je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu (srov. např. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR Cpj 87/70, publikované pod č. 55/1971 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek). Skutečnou škodou mohou být i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně (např. aniž se dostavil s nimi očekávaný výsledek či které musel použít v souvislosti s reparací stavu vyvolaného škodnou událostí). Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo.

Je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu v tomto směru plně respektuje ustálenou judikaturu dovolacího soudu v tom, že hodnota neulovených ryb žijících v tekoucích vodách nepředstavuje skutečnou škodu na straně žalobce jako oprávněného subjektu rybářského práva, který ryby k okamžiku jejich úhynu nevlastnil, neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví, a že žalovaná by mohla v daném případě odpovídat za ušlý zisk spočívající v nedosažení předpokládaného hospodářského prospěchu z lovu ryb, který byl žalobci částečně mimosoudně uhrazen a zčásti pravomocně prisouzen. Odškodnit lze i zbytečně vynaložené náklady na chov ryb, jejichž náhradu však žalobce v řízení nepožadoval, resp. jeho změna žaloby nebyla shledána přípustnou. Zde se ovšem rozhodnutí odvolacího soudu dostává do rozporu se závazným právním názorem nálezu Ústavního soudu.

Za situace, kdy žalobce v odvolacím řízení změnil svá skutková tvrzení ohledně charakteru vzniklé újmy a namísto hodnoty uhynulých ryb požadoval nově náhradu zbytečně vynaložených nákladů na chov ryb, je sice postup odvolacího soudu, který změnu žaloby nepřipustil pro omezení plynoucí z ustanovení § 216 odst. 2 o.s.ř., z obecného pohledu správný, avšak pomíjí závazné účinky právního názoru vysloveného v nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. III. ÚS 2809/09. Jestliže totiž nález zavázal obecné soudy, aby žalobci poskytly poučení o možnosti uplatnit nový nárok, pak aby žalobce mohl přiznání tohoto nároku dosáhnout, nelze mu odeprít možnost změny žaloby, jinak by nález Ústavního soudu postrádal smysl a zůstal by pouhým příkazem k poučení, které by nemohlo mít vliv na předmět řízení. Závazný právní názor Ústavního soudu proto nelze vyložit jinak, než že kromě splnění samotné poučovací povinnosti ukládá obecným soudům, aby o nově uplatněném nároku věcně rozhodly. Pak ovšem postup odvolacího soudu, který poskytl předepsané mu poučení, avšak odmítl vyhovět procesnímu návrhu žalobce tímto poučením vyvolanému, představuje vadu řízení, která měla vliv na správnost rozhodnutí.

Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř. je naplněn. Nejvyšší soud tedy napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o.s.ř.); vzhledem k tomu, že uvedené důvody dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i je (s výjimkou výroku I. o platební povinnosti žalované v částce 9.830,- Kč s příslušenstvím) a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu v Karlových Varech k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný. V novém konečném rozhodnutí o věci rozhodne soud i o náhradě nákladů dovolacího řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

Zbývá dodat, že nebyly splněny podmínky pro předložení věci velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. Tříčlenný senát 25 Cdo, kterému byla věc přidělena, sice rozhodl odlišně od ustálené judikatury dovolacího soudu v otázce procesního poučení účastníka (srov. např. usnesení ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2002/2002, publikované v Souboru civilních rozhodnutí NS pod C 2611, podle nějž je soud povinen žalobce vyzvat, aby doplnil vyličení rozhodných skutečností, a poučit jej o způsobu doplnění i o následcích nesplnění výzvy, jestliže je toho pro odlišný náhled soudce na právní kvalifikaci uplatněného nároku zapotřebí; není však povinen poučit jej též o tom, že může uplatnit obdobný či zcela jiný nárok, než který v žalobě skutkově vymezil), jedná se však o otázku procesní, k jejímuž řešení není předložení věci velkému senátu obligatorní ve smyslu § 20 odst. 2 citovaného zákona. Kromě toho jde o specifický případ, kdy takovýmto rozhodnutím nemá být měněna ustálená judikatura dovolacího soudu, nýbrž se dovolací soud musel od své konstantní rozhodovací praxe v individuálním případě odchýlit, aby byl dán průchod závaznosti nálezu Ústavního soudu.

Judikatura obecných soudů jednoznačně vylučuje tzv. hmotněprávní poučení účastníka řízení, tj. poučení o tom, jaké nároky může uplatnit, a i předmětný zrušovací nález je zřejmě spíše výjimkou z rozhodovací praxe Ústavního soudu. Například v nálezu ze dne 5. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 480/97,

Ústavní soud uvedl, že poučovací povinnost soudu ve smyslu § 5, resp. § 118a o.s.ř. vůči účastníkům řízení se týká pouze toho, jaká práva jim přiznávají a jaké povinnosti ukládají procesněprávní předpisy, jak je nutno procesní úkony provést, popřípadě jak je třeba odstranit vady procesních úkonů již učiněných, aby vyvolaly zamýšlené procesní účinky. Do poučovací povinnosti tedy nepatří návod, co by účastník měl nebo mohl v daném případě dělat, aby dosáhl žádaného účinku (k otázce nepřijatelnosti hmotněprávního poučení srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 4. 1995, sp. zn. I. ÚS 153/94, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. 22 Cdo 112/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009). Pokud by v rámci poučovací povinnosti soud poučoval účastníky o tom, na základě jakých skutkových tvrzení a při formulaci jakého žalobního petitu by bylo možné žalobě vyhovět, nejednalo by se o poučení o procesních právech a povinnostech, ale o návodu soudu k vyličení konkrétních skutkových okolností a úpravě petitu tak, aby žalobce dosáhl žádaného procesního výsledku sporu. Navíc takto chápanou poučovací povinností by soud výrazně porušil zásadu rovnosti účastníků soudního řízení a tím i právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, resp. čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. 28 Cdo 1253/2009, napadené ústavní stížností, která byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2011, sp. zn. II. ÚS 1952/2011). Této všeobecně přijímané soudní praxi odpovídá i odlišné stanovisko soudce JUDr. Vladimíra Kůrky k předmětnému nálezu Ústavního soudu; ostatně ani nálezy sám vlastně nehovoří o hmotněprávním poučení, když výkladem zákonných pojmů dospívá k závěru o potřebě požadovaného poučení, které nepovede k nepřijatelnému překročení původního skutkového vymezení nároku.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)